

Ruxandra DUMITRESCU

E fascinant, când mergi pe o stradă, să realizezi că alte generații, au trecut și ele pe acolo. Am avut aceeași reacție mergând pe străzile acoperite de cenușa vulcanică a Pompeiului unde se văd încă urmele lăsate în caldarâmul de piatră de porțile deschise de nenumărate ori, dar și în orașul în care trăim, care deși mai nou, are istoria lui.

Ne amintim de coloniștii olandezi care i-au alungat pe indienii din Manhattan treptat spre nord. Numele originale ale potecilor au dispărut, dar direcțiile principale se păstrează și azi. Străzile au fost organizate așa cum le știm azi, începând din sec.19 de la sud mergând spre nord până la strada 155 (actuală). Structura rectangulară de principiu cu împărțire stradală în parcele-*blocks* era ușor de vândut, întreținut și de orientat. Acest sistem al New York-ului, (1 *block*- în traducere- un cvartal- este distanța de la o intersecție la alta), este opus celui de plan circular (așa cum e Bucureștiul sau Washington-ul), și are astfel posibilități egale de dezvoltare în timp și spațiu.

Bulevardele a fost create de la est la vest, iar străzile de la nord la sud. Planul de împărțire a trebuit să facă și excepții, în partea de sud, spre West Village, iar străzi ca Bowery și Broadway cu direcția diagonală originală au rămas așa până acum.

Cât despre nume, la început potecile cu nume indiene au fost înlocuite cu cele olandeze ce aminteau de anume locuri, aspecte fizice sau destinații: *Cherry* (aluzie la livezile de cireși) sau *Bowery* (fermă în olandeză). Cu evoluția orașului pe plan economico-social prin secolul 18, nume de proprietari, soții, forme de relief, personaje regale, eroi au devenit nume de străzi.

Prezentarea străzilor va fi împărțită în câteva cicluri, pe cartiere, și voi începe cu partea de sud a Manhattan-ului. Cred că ar fi mai ușor de urmărit articolul și cu o hartă locală în mână, lucru ce ne-ar putea face mai buni ghizi pentru prietenii sau rudele care ne vizitează dar și pentru noi înșine, să ne simțim ca într-o vacanță când nu ne grăbim pentru ceva anume. Zona este marcată cu semne distinctive de *landmark*-monumente istorice prin panouri care reprezintă harta locală cu numere și cu fotografii simbolice ale clădirilor de importanță istorică

Voi începe cu **Districtul Financiar** care coincide geografic cu vechiul New Amsterdam, prima așezare olandeză, loc-port cu așezare

fizică privilegiată pentru comerț.

Battery Place cu Parcul chiar în capătul de sud a fost numit după bateriile de tunuri gata de tras, construite de englezi în sec.17 ca să păzească intrarea în Hudson și East River.

Bowling Green, cel mai vechi parc din Manhattan – este și azi un spațiu deschis, folosit inițial ca zonă de paradă pentru show-uri de vite. El avea amenajat și un teren de popice-*Bowling* – în aer liber pentru distracția participanților.

Bridge Street – strada podului, una din cele mai vechi străzi a fost numită după podul de stil olandez care traversa canalul paralel.

Broad Street – Strada largă – de o parte și de alta a canalului oferea facilități de depozitare ale vaselor și mărfurilor (în sec.17 canalul a fost acoperit, iar strada a devenit mai largă).

Broadway, care e nu numai lată dar și lungă, urmează un vechi traseu pedestru indian.

Church Street – strada bisericii, a fost denumită cu ocazia ridicării bisericii Trinity – la începutul sec. 18.

Biserica Episcopală-Sfânta Treime – *Trinity Church* – ridicată tot pe atunci, a fost pentru o vreme cea mai înaltă clădire din oraș. Stilul ei este *Gothic Revival* – Neo-gotic, are un interior frumos cu vitralii colorate. Cimitirul care o înconjoară a rezistat ca prin minune atacului din 2001 (fiind în apropierea turnurilor, la intersecția lui Broadway cu Wall Street); are morminte celebre, printre care ale lui Alexander Hamilton, Francis Lewis, Robert Fulton, etc.

În vecinătatea lui *Exchange Place*, *The Dutch Reformed Church* – cu Școala – colegiu cu același nume – *Dutch Free School*, reprezintă probabil cea mai veche instituție educațională în America.

Fulton Street- după cel care a conceput vaporul cu aburi numit Clermont, ce circula între NY și Albany începând din sec.19.

John Street – după numele unui pantofar celebru devenit și mare proprietar (și pe vremea aceea femeile erau mari amatoare de modă).

Wall Street – după împrejmuirea-gard făcută de olandezi împotriva englezilor invadatori.

Whitehall Street – după locuința albă – reședință a guvernatorului Peter Stuyvesant.

B.Franklyn spunea că poți recunoaște un new-york-ez după mersul lin de papagal pe o masă de mahon, deoarece *Stone Street* (strada pietrei) a fost prima stradă pavată pe la mijlocul sec. 17.

Fraunces Tavern Block, un mic lot între străzile *Williams* și *Pearl Street* păstrează casele din sec. 19, printre

Cartiere, străzi (I)

care un depozit, case de contabilitate și taverna indispensabilă obiceiurilor de epocă.

În această zonă un muzeu de autentică prezentare este Muzeul Național al Indienilor, *National Museum of the American Indian*. 1 Bowling Greene (212-514-3700; intrare liberă).

Battery Park City este un teren de umplutură – nou amenajat cu ocazia construirii complexului de la WTC (turnurile gemene) și cuprinde locuințe, promenade, marină-docuri.

Centrul Civic – Centrul oficial – a fost până în sec. 19 un centru de loisir-recreație.

Vorbim acum de Bursă, Centru Financiar, sedii de firme celebre de investitori, clădiri municipale, locale și federale. Acum, pe străzi, aglomerația de avocați, birocrati, funcționari face parte din peisajul urban din zilele de lucru.

Canal Street – original un râu cu apa curată, în preajma epidemiei de febră galbenă din sec.19 a devenit poluat și a fost acoperit, iar râul deviat în altă direcție.

City Hall Park – numit original *Common*, a fost la început locul primului azil, cu barăci militare și cimitir. Cu ocazia construirii Primăriei – *City Hall*, complexul a fost redenumit.

City Hall – Primăria orașului New York, este o clădire care se distinge atât prin amplasare cât și prin valoare istoric-arhitecturală. Rămâne ca una din cele mai frumoase clădiri de la începutul sec. 19 cu asemănări de stil francez cu aparențe de piatră cafenie restaurată recent și acum înlocuită de o culoare deschisă. Intrarea principală, parte din interiorul remarcabil, duce la o rotondă flancată de 2 scări spectaculoase sprijinite de coloane corintice.

În alt articol mă voi referi mai în detaliu asupra elementelor de arhi-

tectură în general așa cum au evoluat ele aici în New York, și în America în general, contopind și amestecând stilurile clasice originale aduse din Europa.

Clădirea municipală, *1 Centre Street*, (unde poate unii am intrat, fără să realizăm istoricul ei, să legalizăm apostile la documentele noastre), concepută la începutul secolului 20, a fost menită inițial să fie clădire de birouri cu stație de metrou dedesubt. Prin scară și proporții, holul de intrare este impozant prin tratarea tavanului cu volte pictate viu, inspirat după Palatul Farnese din Roma – exemplu clasic de renaștere.

Douane Street – după numele unui avocat care a devenit primar în sec.18.

Lafayette Street- după marchizul de Lafayette, erou în războiul de Independență American.

Interesantă e și zona **South Seaport**, pe malul lui East River, cu același aspect comercial acum transformat în restaurante, boutique-uri, și promenade făcând un loc dezirabil pentru un weekend special. Strada *Shermerhorn* este un absolut-*must see*, de vizitat pentru turistul care caută vechiul în oraș. Dacă vrem să mâncăm pe o terasă cu fața la apă aici în complexul de magazine și restaurante avem ocazia să degustăm delicii din bucătăriile lumii întregi.

Ceea ce face sudul Manhattan-ului inedit este amestecul de stiluri, de materiale, de înălțimi, de culori arhitectonice, un contrast deosebit care merită de văzut și de la înălțimea ochiului pe stradă, dar poate și de pe bordul unui vapor de croazieră în jurul insulei. Atunci, la un pahar de vin bun, în compania dorită, admirăm salba de lumini a clădirilor și podurilor ce se reflectă în apa răcoroasă, în tihna unei serii de vară, când în unduirea valurilor, mângâiați de briză ne amintim că nu suntem departe de ocean.